

5. Козак С. В. Лінгвостилістична характеристика фрейму «Природа» в романі Е. Штрітматтера / С. В. Козак // Мова. Культура. Бізнес. – Київ : «Правові джерела», 2004. – № 2. – С. 41–46.
6. Коляденко О. О. Термін фрейм у лінгвістиці / О. О. Коляденко // Термінологічний вісник. – 2013. – Вип. 2(1). – С. 139–144.
7. Коцюк Л. М. Лінгвістичний аналіз поняття фрейму / Л. М. Коцюк, О. В. Тишко // Наукові записки. Серія «Філологічна». – 2009. – Вип. 11. – С. 391–399.
8. Красных В. В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? / В. В. Красных. – М. : ИТДГК «Гнозис», 2003. – 375 с.
9. Минский М. Фреймы для представления знаний / М. Минский. – М. : Энергия, 1979. – 150 с.
10. Ніконова В. Г. Концептуальний простір трагічного в п'єсах Шекспіра: поетико-когнітивний аналіз : дис. ... докт. філол. наук : 10.02.04 / В. Г. Ніконова ; КНЛУ. – Київ, 2008. – 558 с.
11. Панкрац Ю. Г. Пропозициональные структуры и их роль в формировании языковых единиц разных уровней / Ю. Г. Панкрац. – Минск–Москва : МГПИИЯ, 1992. – 112 с.
12. Почепцов Г. Г. Маніпуляції в медіа. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / Г. Г. Почепцов ; за ред. В. В. Різуна. – Київ : Центр вільної преси, 2012. – С. 283–302.
13. Соколова О. В. Категорія фрейма в когнітивній лінгвістиці / О. В. Соколова // Вестник Астрахан. гос. тех. ун-та. 2007. – № 1(36). – 2007. – С. 236–239.
14. Стренева Н. В. Понятийный потенциал термина «фрейм» / Н. В. Стренева // Вестник ОГУ. – 2009. – № 11(105). – С. 60–65.
15. Тарасова И. А. Фреймовый анализ в исследовании идиостилей / И. А. Тарасова // Филологические науки. – 2004. – № 4. – С. 42–49.
16. Филлмор Ч. Фреймы и семантика понимания / Ч. Филлмор // Новое в зарубежной лингвистике. – Вып. XXIII. – 1988. – С. 52–92.
17. Харитоненко О. І. Висвітлення поняття фрейму як засобу інтерпретації та маніпулювання в навчальних курсах медіаграмотності / О. І. Харитоненко // “Young Scientist”. – 2018. – № 9.1(61.1). – С. 128–133.
18. Fillmore C., Atkins B. Towards a Frame-based organization of the lexicon: the semantics of RISK and its neighbors. Frames, Fields and Contrasts: new essays in semantic and lexical organization / ed. A. Lehrer and E. Kittay. – Hillsdale: Lawrence Erlbaum, 1992. – P. 75–102.
19. Lakoff G. Women, fire, and dangerous things: what categories reveal about the mind. – Chicago : University of Chicago Press, 1987. – 632 p.
20. Zhabotynska S. English clichés of scholarly texts: A thesaurus (materials for teaching Academic Writing). – Kyiv : UA CLIP, 2015. – 72 p.

УДК 81'36:811.111

ДМИТРОШКІН Д. Е.
Хмельницький національний університет

КОМПОЗИТНІ НОМІНАНТИ З ОСНОВАМИ-ЧИСЛІВНИКАМИ В АМЕРИКАНСЬКОМУ СПОРТИВНОМУ МЕДІАДИСКУРСІ

Анотація

В статті розглядаються способи використання числівника як одного із компонентів композитних номінантів в сучасному американському спортивному медіадискурсі. Виділяється широкий спектр застосування таких основ. Розглядаються та аналізуються можливі моделі основоскладання з використанням числівників, а також лексичне значення таких композитів.

Ключові слова: композитний номінант, числівник, основоскладання, американський спортивний медіадискурс.

COMPOUND LEXICAL UNITS WITH NUMERAL COMPONENTS IN AMERICAN SPORTS MEDIA DISCOURSE

Summary

The article deals with methods of using numerals as components of compound words in contemporary American sports media discourse. Wide range of application of such basis is highlighted. Possible compounding models including numerals, and lexical meaning of such units are analyzed.

Key words: *compound word, numeral, compounding, American sports media discourse.*

В англійській мові основокладання здійснюється двома або більше вільними морфемами, які поєднуються для утворення нового слова, яке у мовленні функціонує як незалежна лексична єдність (*baseline*). Але основокладання є також процесом, при якому дві або більше вільні морфемні утворюють слово, яке позначає дещо нове і завершене, або ж є утворенням, яке позначає вже відомі концепти і являє собою своєрідні компресиви, семантичні конденсати, словосполучення, фразеологічні одиниці, цілі речення. Також можна зустріти формальні характеристики для визначення типу архітекτονіки лексеми, що визначається останнім дериваційним актом складання чи афіксації.

Словоскладання – один із найпродуктивніших способів словотвору. Існує чимало підходів до класифікації складних лексичних одиниць, жоден з яких не охоплює усі аспекти будови та функціонування композитних номінацій в різних сферах їх вживання. Проблему композитології в своїх працях висвітлювали Ю. А. Зацний, Л. Ф. Омельченко, К. А. Левковська, Л. Блумфілд, К. Белі, Г. Марчанд, А. Спенсер, Д. І. Квеселевич. В своїх дослідженнях Н. Фабб розрізняє два типи складних слів – ендоцентричні та екзоцентричні. Схожими є класифікації Л. Блумфілда і А. Спенсера. Останній, окрім ендо- та екзоцентричних, також виділяє аппозиційні композити. Проаналізувавши попередні теорії, італійський вчений Серджіо Скалісе виділив три головних типи складних лексичних утворень – координативні, атрибутивні, субординативні, кожен з яких він поділив на ендоцентричні та екзоцентричні. Л. Ф. Омельченко і Л. В. Молчкова розглядають телескопічні складні слова (складне слово, один з компонентів якого є скороченням).

Мета статті – проаналізувати складні лексичні одиниці, що містять в собі компоненти-числівники, визначити основні типи таких композитних домінантів та сформулювати принципи визначення даних типів.

В американському спортивному медіадискурсі існує чимала кількість складних лексичних утворень, які включають в себе одну або більше числівникові основи: *2-for-6, one-on-one, third-and-out*. Підставою вважати ці лексичні одиниці складними є їх графічна форма – сполучення за допомогою дефісу або злитна форма написання. Такі сполуки не просто виражають певні кількісні параметри, географічне розташування, імена спортсменів, а формують конкретне лексичне значення, іноді зі стилістичним забарвленням, виконують функцію іменника, прикметника.

У мові санскриту є термін для позначення складних лексичних одиниць, компонентами яких є основи числівника – *діку*. Складні слова діку починаються з числівника, за яким слідує іменник, наприклад: *ten-pence, two-ply*. У складних словах цього типу числівники вказують на те, скільки залучено іменників. Незважаючи на це, вони не підлягають під жодну, запропоновану раніше, класифікацію, адже в американському спортивному медіадискурсі існує чимало варіантів композитів з числівниками. Усі числівникові композити носять оказіональний характер, адже постійно можуть змінювати своє значення, а їх кількість у текстах спортивних повідомлень є досить великою. Загальна кількість таких лексичних одиниць – 112, що становить 10,5 % від загальної кількості досліджених нами композитних домінантів в американському спортивному дискурсі. Однак, необхідно зазначити, що ця кіль-

кість не є сталою, а лише відображає число проаналізованих нами одиниць, вибраних із досліджуваного матеріалу. Кількість складних лексичних одиниць із основами числівника фактично є необмеженою і може налічувати сотні тисяч. Це пояснюється перш за все тим, що велика кількість числівникових композитів називають рахунок матчу, або поточні статистичні дані, які постійно можуть змінюватися і мати різні варіації. Таким чином кількість числівникових композитів залежить від фізичних можливостей спортсменів, команд та становить найбільший ареал серед усіх типів композитних домінантів в американському спортивному дискурсі. Під час дослідження ми виявили шість основних типів композитних домінантів.

Графічним маркером їх єдності є дефісне оформлення конститuentів. Основні принципи та алгоритми визначення типів числівникових композитів представлено у таблиці 1:

Таблиця 1

Принципи визначення типів числівникових композитів

Тип	Принцип утворення (112 лексем 100 %)		Приклад
1	[num. + prep. (for/on) + num.] = N.	10,7 %	<i>2-on-2; 3-for-7</i>
2	[num. + n.] = Adj. [num. + n.(+ n.+ n.)] = Adj.	22,3 %	<i>50-game streak;</i> <i>15-million-cash infusion</i>
3	[num. (ordinal) + conj. (and) + n.] = N. [num. (ordinal) + num. (cardinal)] = N. [num. (ordinal) + adj.] = N.	17,8 %	<i>2nd-and-goal;</i> <i>3rd-and-long; 1st-and-10</i>
4	[num. + num] = Adj. [num. + num] = N.	16,1 %	<i>3–3 tie; it’s 2–1; 17–13</i>
5	[n. + num. (ordinal)] = Adj.	10,8 %	<i>Team-2nd; rank-5th;</i> <i>league-10th</i>
6	[num. + n. (stem) + er] = N.	22,3 %	<i>7-footer; 250-pounder,</i> <i>53-yarder</i>

Характерною ознакою числівникових композитів першого типу є частка *for*, або *on* і дві числівникові основи, розташовані, як правило, справа і зліва відповідно до значення, закладеного в них. Так, для складних лексичних утворень *2-for-5*, *3-for-7* ‘права’ числівникова основа позначає кількість спроб, яку виконав спортсмен, ‘ліва’ – кількість вдалих спроб, влучних кидків тощо. При перекладі вони означають буквально наступне: *2-for-5* – два з п’яти, *3-for-7* – три з семи. *Giambi came out with 1-for-7 to give himself a homer at his last at-bat – Джамбі закінчив гру з поганим показником вдалих спроб один з семи, але зробивши хоумран в останній спробі* [3]. *He is 2-for-2 with three pointer shots. В нього два з двох влучних триочкових кидка* [1]. У випадку із числівниковими композитами, які включають в себе частку *on*, числівникові основи позначають не спроби, а кількість гравців з різних команд в певний момент гри, на певній ділянці майданчику, ‘права’ числівникова основа вказує на кількість захисників, ‘ліва’ – на кількість нападників. *Two-on-one, two-on-two*, отже, перекладаються буквально так: два на одного, два на два. Такі складні лексичні утворення можна віднести до аппозиційних (за класифікацією А. Спенсера) [4]. *They’ve got a breakaway chance with two-on-one challenge in the neutral zone. Опинившись вдвох проти одного захисника в середній зоні, у них з’явився шанс втекти на побачення з голкіпером.* У складі таких сполук можливе, також, використання неозначеного займенника *none* замість правої числівникової основи, який буквально перекладається «нуль», «жоден» (відсутність захисників). *Oh, what a nice pass for Gionta. Gionta and Elias, two-on-none, they score! Ох, який пас на Джіонту. Джіонта і Еліаш – вдвох на одного голкіпера, гол!* [10].

Для числівникових композитів другого типу характерним є їх функція прикметника. До складу таких композитів завжди входить іменникова основа, а весь комплекс описує певний іменник, який, як правило, розташовується поруч. Так, складні слова *forty-million-dollar (player)* і

five-million-dollar (contract) описують іменники *player* і *contract*. *Our forty-million-dollar player is messing things up. Гравець, за якого ми віддали 40 мільйонів доларів, все псує. He has signed new five-million-dollar contract with the Colorado Avalanche. Він підписав новий контракт на 5 мільйонів доларів із Колорадо Евелени [1].* Особливістю таких числівникових сполук є те, що вони не функціонують окремо, тобто без іменників *player* і *contract* композитні номінації *forty-million-dollar* і *five-million-dollar* не мають певного лексичного значення, тому можна зробити висновок, що другий тип числівникових композитів не може існувати як такий окремо, без контексту.

До цього ж типу можна віднести складні слова, на зразок *7-point*, *3-game* – композити, які утворюються за структурою ОСНОВА ЧИСЛІВНИКА + ОСНОВА ІМЕННИКА. Ці лексичні одиниці також описують певний іменник, розташований завжди праворуч. Обидва компоненти (числівник та іменник) є змінними, а їх загальне значення легко впливає з контексту. *LoDuca hammers another one behind the fence and now it's a 7-point game for him. І в черговий раз ЛоДука запускає м'яч за паркан і тим самим набирає 7 очків у цій грі [3]. Serena Williams is on her 3-game winning streak which she is striving to continue. Серена Вільямс виграла три гри поспіль і зараз бореться, щоб продовжити успішну серію [1].*

Аналогічно зі сполуками другого типу, числівникові композити третього типу не функціонують без контексту. До їх складу завжди входить числівникова основа із порядковим числівником, сполучник *and* і певний іменник або числівник. Для адекватного сприйняття таких сполук необхідно мати відповідні фонові та енциклопедичні знання. Так, наприклад, композит *fourth-and-goal* буквально означає – четвертий даун і залікова зона (американський футбол), *fourth-and-first-call* – четвертий даун і перше попередження, зупинка (американський футбол). *The Colts are trying to develop their success with fourth-and-goal in the end of the third. Кольтс намагаються розвинути свій успіх наприкінці третьої чверті. У них вже четвертий даун, а до залікової лінії залишилось менше 10-ти ярдів. It is fourth-and-one and Manning will go for it. Наразі четвертий даун і залишається один ярд, Менінг використовує свою спробу [6].* Поодинокими випадками є використання прикметника в складі таких лексичних одиниць. Вживання таких складних лексичних одиниць спостерігається лише в американському футболі і фактично зводиться до двох прикметників: *short* і *long*. *Its third-and-short so they'll have an opportunity to succeed. Вже третій даун і залишаються лічені дюйми, тому у них є гарний шанс на успіх. Its fourth-and-long so they'll punt it away. Вже четвертий даун, а подолати залишається ще багато ярдів, тому вони вибаватимуть м'яч.*

Числівникові композити також можуть складатися лише з самих числівників. У такому випадку складне слово виконує функцію означення, а їх переклад вимагає описового варіанту. Значення таких композитів особливе, адже воно може містити в собі різні емотивно-експресивні відтінки. Відношення між компонентами таких слів не мають субординативний характер, а кожен окремий компонент лише позначає рахунок у грі. Так, наприклад, *3–2 game* вказує на гру, рахунок в якій, на даний момент 3–2. Від контексту залежить і значення такого композита, що в свою чергу експлікує позитивне або негативне оцінювання ситуації. Такий вираз може не лише позначати рахунок як констатований факт, а й виражати щойно забитий гол, набране очко тощо. Так, по закінченню хокейного матчу коментатор сказав: *“Devils secured their finals in a 3–2 game against the Senators”*, що буквально означає – *Дияволи забезпечили собі вихід до фіналу перемогою з рахунком 3–2 у грі з Сенаторами.* Різниця в експресії такого виразу відчувається, якщо проаналізувати, сказану, буквально за хвилину до цього, цим же коментатором фразу: *“this is unbelievable but Jeff Friesen scores for the 3–2”*, що, відповідно до контексту, перекладається як – *неймовірно, але Джеф Фрізен робить рахунок 3–2.* Тобто, даним виразом коментатор не називає рахунок у грі, а робить акцент на забитому голі. Наведений вище приклад підкреслює експресивність, яку містить числівниковий композит, що є характерним саме для американського спортивного дискурсу, адже, для прикладу, той самий епізод зовсім по іншому прокоментував канадський коментатор, який сказав так: *“Friesen scores and puts the Devils up by a goal”*. Лексичні одиниці такого типу є оказіональними, адже вони не закріплені у словниках і можуть вживатись і без

іменника, який вони описують. У такому випадку вони не лише виконують номінативну функцію, а позначають цілісне явище, тобто являють собою певного роду еліпсис або субстантивацийну ілюстрацію феномена, наприклад: *Bryant bangs it home and its 73-58 now. Браянт кладе ще один у кошик. Зараз у нас рахунок 73–58* [8]. Такі числівникові композити можуть позначати не лише рахунок гри, а й ситуацію на спортивному майданчику, яка пов'язана з певними числами, набраними очками тощо. Таке вживання особливо характерне такому виду спорту як бейсбол, де окрім рахунку, числами виражається фактично кожен епізод гри. Так, наприклад, часто можна побачити вирази типу *1–2 pitch, 3–1 swing, 2–0 strike, 1-out single* тощо. У цьому випадку цифри позначають співвідношення так званих *болів* та *страйків* під час гри, а іменник – дії, рухи гравців. *Lee delivers a 1–2 pitch, and its in the dirt. Лі подає при одному болі та двох страйках, і м'яч подає в землю.* Подібно до наведених вище прикладів, числівникові композити даного типу також можуть виражатися у функції іменника, наприклад: *Sabathia delivers a 2–1, and it's a strike. Сабатія подає при рахунку 2–1 і це страйк* [9].

Вживання таких лексичних одиниць є дуже поширеним, але вони не закріплені у словниках, адже не мають стійкої форми. Всі числівникові композити ми розглядаємо як okazionalni, їх графічна форма свідчить про композитний характер, а відношення між компонентами мають лише координативний характер.

До наступного типу числівникових композитів можна віднести слова типу *team-3rd*. Характерною особливістю таких композитів є наявність лише двох компонентів: іменника і порядкового числівника. Лексичні одиниці даного типу не закріплені у словниках, а порядковий числівник визначає ранг, рівень, статистичний показник людини/предмету, що належать до організації, групи, вираженої першим іменниковим компонентом. *He's got high assisting stats ranked team-3rd. В нього досить високий показник результативних передач – третій в команді.* Відношення між компонентами таких складних лексичних одиниць можна охарактеризувати як субординативні, адже іменник є визначальним компонентом всієї структури.

Схожими на числівникові композити типу *5–1 lead* є лексичні одиниці типу *8-footer, 50-pounder* тощо. Єдиною різницею є те, що в числівникових композитах останнього типу немає самого іменника, який вони власне і виражають. Компонентами композита є лише кількісні параметри та якісні характеристики концепту, що вербалізуються, а у процесі функціональної переорієнтації агентивний суфікс *-er* перетворює синтаксичну конструкцію на іменник, значення якого впливає із контексту [2]. Наприклад: *he's a 260-pounder, born in Czech republic. Він народився в республіці Чехія і важить 260 фунтів.* Як згадувалось раніше, конструкції цього типу можна представити у такому вигляді – *260-pounder = 260 pounds + player*. Іменникове значення складної конструкції [**player**] можна знати лише з контексту висловлювання. Порівняймо: *8-footer* (a shot from 8 feet) *2-footer* (2 feet tall player).

Підсумовуючи все сказане, варто зазначити, що усі числівникові композити є okazionalnymi, адже жоден з них не закріплений у лексикографічних джерелах. Необхідно приділити увагу більш ґрунтовному вивченню таких лексичних утворень, адже вони проникають у мову із процесом детермінологізації і є часто вживаними. Структура таких композитних номінацій завжди залишається незмінною, а лексичне значення змінюється зі зміною кількісних параметрів, виражених числівниковими основами.

Перспективою подальшого дослідження є виділення лексичних одиниць даного типу в класифікації англійських композитів, для її розширення та удосконалення.

Список використаної літератури

1. Houston Chronicles Sports [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.chron.com/sports/>.
2. Lieber R. Deconstructing Morphology / R. Lieber. – Chicago and London : University of Chicago Press, 1992. – 213 p.
3. MLB News [Electronic resource]. – Mode of access: http://mlb.mlb.com/news/?tcid=nav_mlb_news.

4. Spencer A. Morphological Theory / A. Spencer. – Oxford : Blackwell, 1991. – 115 p.
5. Відеозапис матчу Green Bay Packers vs. Chicago Bears від 27.09.2010.
6. Відеозапис матчу Indianapolis Colts vs. New England Patriots від 15.11.2009.
7. Відеозапис матчу New Jersey Devils vs. Dallas Stars від 11.06.2000.
8. Відеозапис матчу New York Knicks vs. Los Angeles Lakers від 09.01.2011.
9. Відеозапис матчу Philadelphia Phillies vs. New York Yankees від 04.11.2009.
10. Відеозапис матчу San Jose Sharks vs. New Jersey Devils від 15.02.2009.

УДК 811.161

ДОЛИНСЬКИЙ Є. В.
Хмельницький національний університет

СТУДЕНТСЬКИЙ СОЦІОЛЕКТ У СИСТЕМІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Анотація

У статті проаналізовано явище студентського соціолекту, що функціонує у системі англійської мови. Визначено характерні риси англомовного студентського сленгу. Зазначається, що характерним для сучасного англомовного соціолекту є емоційність та експресивність.

Ключові слова: соціолект, студентський сленг, сленгові лексичні одиниці.

DOLYNSKYI Ye. V.
Khmelnyskyi National University

STUDENT SOCIOLECT IN THE ENGLISH LANGUAGE AND ITS TRANSLATION

Summary

The article deals with the phenomenon of student sociolect functioning in the English language system. The characteristic features of the English student slang are defined. It is noted that modern English slang is characterized by subordination to the principles of emotional expressiveness and scope of use.

Key words: sociolect, student slang, translation of slang lexical units.

Мова, як соціальне явище відображає диференціації соціальних ролей у тому чи іншому суспільстві. Соціальна варіативність мовлення, специфіка використання мови представниками різних вікових і соціальних груп перебуває в ракурсі постійних лінгвістичних пошуків.

Проблема взаємодії мови та суспільства не може бути вирішена без вивчення всіх підсистем мови, без урахування її соціально-діалектного варіювання та функціонально-стилістичних особливостей. Одним із напрямів соціально-лінгвістичних досліджень являється виявлення суспільно вагомих варіантів мовних знаків чи їх комплексів і дослідження вживання цих варіантів у соціологічно-релевантних групах, у певних ситуаціях і при певній цільовій спрямованості мовленнєвої комунікації. Одиницею дослідження при цьому стає соціолект, тобто мова певної соціальної групи, специфіка якого проявляється на лексичному, синтаксичному й фонетичному рівнях.

Проблема соціальної стратифікації мови знайшла своє відображення у працях багатьох дослідників на матеріалі різних мов (У. Лабов, Дж. Гамперц, Дж. Фішман, С. Ромейн, Е. Партрідж, Е. В. Розен, А. Д. Швейцер, Р. Белл, Й. Лунда, В. Д. Девкін, Г. Еман, Л. О. Ставицька). Значна кількість праць мовознавців присвячена дослідженню лінгвістичних особливостей соціально-вікових груп молоді, професійних груп, підлітковому соціолекту (Р. В. Боднар, О. С. Христенко, А. В. Ролік), сленгу студентів (Т. Торн, К. Ібл, Г. Р. Іванова).

Вивченню сленгу, а особливо сленгу молоді та студентів, приділяли багато уваги науковці із США та інших країн світу, які загалом вивчали соціолінгвістичні та лексико-семан-